

En turist krydser den rejsendes spor

Jeg skulle kun en uge tilbage til det sted hvor jeg for 25 år siden havde rejst rundt i 3 mdr. alene med rygsækken. Det kunne jo kun blive Afrika light, men jeg var heldig. Allerede da vi landede i Banjul lufthavn, som var blevet asfalteret siden sidst, følte jeg en hjemlig følelse. Og sådan var det hele ugen. Det var ikke en udvendig oplevelse. Som mange danskere har jeg altid følt mig godt tilpas sammen med afrikanere. De jeg kender, har et godt humør, lidt fanden i voldsk easy going. Og en humor tæt på den danske.

På hotellet traf min mand og jeg nogle mennesker fra Ringkøbing (selvfølgelig) som i Ringkøbing Amts dagblad havde læst om en kvinde Anne Grethe Madsen som boede i Gambia en stor del af året, hvor hun havde viet sit liv til at hjælpe de fattigste. Hanne og Leif havde arrangeret et møde og vi fik lov til at tage med ud i bushen. Derud hvor jeg havde været tidlige i livet.

Anne Grethe tog imod os som kendte vi hinanden godt. Vi spiste lækker kylling i jordnøddesovs ude i hendes lille skyggefulde have. Hun havde organiseret et kæmpe hjælpearbejde derhjemme – klunser arbejde. Jeg var selv stadig klunser da jeg tog til Afrika sidst, så turen ud i landet blev på mange måder også et møde med den unge pige der rejste år tidligere. Hun lå lige under det øverste hornlag. Jeg kendte hende forbavsende godt.

Vi placerede os bag i jeepen og kørte ud i bushen og intet havde forandret sig i løbet af de 23 år der var gået. Hytter som før, måske lidt flere med bliktag frem for palmeblade. Ildstedet udenfor – en seng og stort set intet andet indenfor. Alt som før – og dog. Selv herude hvor de kun sjældent fik et måltid mad bestående af ris ses mobiltelefonen om halsen.

Kvindernes have er næste stop for tøjuddelingen. For år tilbage fik mange kvinder en lille jordlod af regeringen. Alle her ved at skal der ske noget, er det gennem kvinderne. Vi kom til en lille oase og her havde jeg kunnet glemme kameraet for billederne var de samme som før. Kvinden ved brønden, Kvinden bøjet over jorden. (Bøjer i knæene og med ret ryg selvfølgelig) Kvinden med en kæmpe kurv på hovedet. Kvinden med barnet på ryggen.

Vi fortsætter sydpå og kommer ned til det sted hvor Anne Grete vil bygge en skole ved hjælp af sponsorater fra danskere. For 250 kr kan et barn få skolegang, bøger, skoleuniform og et måltid mad om dagen. En tanke presser sig på. Kunne vi som højskole ikke hjælpe til? Jeg spørger om vi kunne være til nogen nytte i et land hvor der ellers er nok af ledige hænder. Anne Grethe slår til med det samme. De kan bruge alt hvad vi kan undervise i: Engelsk, strikning, geografi, samfundsfag, skrivning, regning etc. Det er en god måde at sætte fokus på alt det vi jo kan, men som vi tager for givet.

Midt i en film

Flere gange i løbet af ugen følte jeg mig som i en film med hundredvis af spillere og artister. Hver gang var der lige blevet sagt "action": En dag kom vi gående stille og roligt langs stranden. Vi ville til havnen i Bakau. Da vi rundede en pynt udspillede sig et malerisk sceneri. Et mylder af mennesker på meget lidt plads ved stranden omkring en bro. Jens malede og jeg blev taget med rundt for at se på fisk. Alle mulige slags fisk. "Filmoptagelser" fortsætter nogle dage senere

længere nede af kysten. Ved Tanjia Fra vejen går vi ned mod stranden langs bygningerne med små åbne rum, der som for 23 år siden har alle de dagligdags ting man har brug for. Stof, en leiter, en kam, tandpasta etc. Vi når til enden af bygningerne og et panorama toner frem. Bemalede langbåde ligger ude i vandet og kvinderne går ud i vandet med store kurve på hovedet for at bringe dem tilbage fyldte med fisk. For hver stor kurv får de selv 2 små fisk. Ikke nogen stor dagløn. Rækker knap til det daglige brød, men mobiltelefonen er købt. Og Jens maler.

Om aftenen lyder jemben.

Jemben er kongen blandt de afrikanske trommer. Mange aftner - de fleste er der kongemøde. Musik der fødes mens det spilles. Mange af danserne er som i den afrocubanske dans gøglere. De cubanske slaver kom fra den afrikanske vestkyst. Der skal jo ikke meget til at lokke mig ud på dansegulvet (god musik) og her er afrikanerne meget gæstfrie. Mærker de at man kan noget er man med på lige fod. Der dannes straks den typiske kreds og man danser på skift inde i midten. En og en to og to eller tre og tre som i den rituelle dans vi kender fra højskolen. Jeg fik en god kontakt med en af dansepige. Hun lavede nogle trin der var så nemme for mig. Da opdagede jeg at det var mine trin hun kopierede. Vi danser. Hun spejler mig, jeg spejler hende. Nu mærker jeg at der er gået 23 år. Jeg er faktisk blevet en bedre danser trods de fysiske skavanker, der langsomt sniger sig ind på en. Før ville jeg have lavet en baglæns rulle på stengulvet for lige at vise mændene at jeg sådan set også kunne akrobatik. I dag ved jeg at det kan jeg godt gøre, jeg vil bare have ondt i et bestemt led i rygsøjlen ca. et halvt års tid efter. Jeg ved det, da jeg lige er kommet mig over et lille show off i sommers. Men alderen giver mig noget andet til dansen. Personlighed?

På besøg hos koraspilleren Jobateh.

I Kastrup lufthavn mødte vi gl. bekendte. Den dansk/grønlandske performer Aviaja og Morten Carlsen fra Jungle Orkestra som var på vej til Færøerne. Da Morten hørte vi skulle til Gambia, sagde han at vi skulle tage ind i landet til Brikama for at hilse på Malamini Jobarteh. En meget anerkendt Kora spiller. Som anbefalet, så gjort.

Vi ankommer til byen. Mine tidligere erfaringer med Afrika er først og fremmest landsbyer hvor alt går i et adstadigt tempo, så endnu engang var det som at være dumpet ned i en film hvor samtlige spillere og statister var på banen og i gang. Farver farver farver overalt. Mennesker der står, går og sidder. Allevegne. Ingen løber - jo nogle børn løber med et hjulfælg. Vi går igennem markedet. Det bugner med varer. Grønsager, fisk, kød, palmeolie, palmeblokke til at smøre huden med, tøj, stof, sko, gryder, kæmpe gryder, solparasoller. Det der mangler hos de fleste, er pengene til at købe for. Gambia er Afrikas 3 fattigste land (har jeg ladet mig fortælle) så er man altså fattig. Det virker bare ikke fattigt. Humøret hos folk er højt. Luften emmer af overskud, selvom jeg ved at flere kun lige får mad nok.

Vi spørger efter Jobarteh. Alle kender ham og vi bliver sendt i retning af moskeen. Vi spørger igen. Hende vi spørger præsenterer sig som Jobarteh's datter. Det synes vi er et utrolig held. Senere fortæller han at han har 43 børn. Statistisk bliver det utrolige held til held. Datteren vil finde faren og vi sidder og venter. Falder i snak med kvinderne omkring os. Hende som passer appelsin boden har 2 børn. En dreng på 8 og en lille pige som lige er død. Den yngre generation får ikke så mange børn, men plages fortsat af høj børnedødelighed. En lille yndig pige som kan gå selvom hun knap er et år, forelsker sig pladask i Jens. En høj hvid mand. Inden hun får sig kravlet op på skødet af

Jens kommer moren løbende og redder Jens fra en lorte ble. Moren ser ikke ud til at være mere end 15.

En ældre agtværdig mand i en lang dyblilla kjortel kommer gående imod os. Vi ved straks at det må være koraspilleren. Vi bringer vores hilsner fra Danmark og han hilser hjerteligt på os og vi sætter os ind i hans bil (!) for at køre til hans compagn. Vi kommer ind i en lille gård og bliver budt velkommen af den 1. kone, den 2. kone og den 3. kone. De voksne sønner, en datter og en søster giver hånd. Vi bliver placeret i et par behagelige stole ude i gården og vi befinder os midt i en koncert. 3 sønner spiller tromme bl.a Jembe - selvfølgelig. Og en spiller Kora. Dette gamle meditative instrument. Den ældste kone med de karakteristiske stregtatoeringer i ansigtet spiller på en afrikansk udgave af trianglen. (Et hult metalrør der bliver slået på med en metalpind,) Et par små drenge på ca. 4 år sidder først lidt væk og spiller med på et par benzindunke med træ pinde. De er der lige på beatet, og den ene dreng rykker tættere og tættere på. Han har dunken i en rem om hals og skuldre. Han bliver modigere og så går han ind i midten og står for et break, så jeg ved at tabe næse og mund. Jeg tror ikke på at nogle folkeslag er født med større musikalitet og rytmesans end andre, men hvis man allerede som 4 årig har lært af sin familie hvad ingen vil lære i en dansk musikskole på 10 år, så er vi nogen der skal knokle anderledes hårdt for sagen end andre. Det er tydeligt at han får lov til at gå ind og tage plads fordi han kan. Den anden dreng holder sig ude i periferien.

Vi bliver budt på te. En meget stærk te fyldt med sukker i et par små glas som hele tiden fyldes og sendes til den næste. Jeg rejser igen tilbage i tiden, Hvor har jeg ofte siddet på den måde og nydt godt selskab. Dengang ville der ikke have været en bil i gården og alle kvinderne ville have haft tatoeringer i ansigtet der fortalte om de var fra Woluf stammen, Mandinga eller Fula stammen. Vi nyder musikken. Jens tegner. Vi er havnet i en musikskole. Jeg fortæller om højskolen og at jeg overvejer fortsat mulighederne for at tage på studietur til Afrika. Den gamle mand fortæller at de her har haft elever fra hele verden, sidst 9 elever fra UK. Jeg er lidt bonert over at skulle spørge til priser, men Jens går lige til sagen. Vi får et tilbud om at kunne bo i compagnet, spise, få alt den undervisning vi vil i musik, sang og dans for 1500 dalasis. I en uge. 375 kr. Jeg går ikke ind i en forhandling. Prisen er ligesom ok. Den yngste kone kommer dansende mod mig og får mig med i en dans. Hun danser typisk kvindedans. En fysisk meget lidt krævende dans. En dans der kræver væren. Derfor vil de fleste danske piger hellere danse mande danse. De er nemmere for den vestlige mentalitet. Det er blevet mørkt, bælgmørkt og vi bliver inviteret ind, hvor der lys. Først ser vi hustruernes hus. I fællesstuen er der billeder af Jobateh fra koncerter rundt omkring. Bl.a The Royal Alberth Hall. Vi har været på besøg længe og det kritiske tidspunkt kommer. Jeg skal på toilettet eller hvad man nu skal sige. Jobateh spørger ind til mit behov, for det har betydning for hvor jeg bliver sendt hen. Jeg bliver sendt ud i en lille baggård. Det er intet lys. Jeg har simpelthen glemt hvordan det nu er med toiletforholdene privat. Der står nogle spande, men det er vist ikke dem jeg skal bruge. Jeg prøver at rejse tilbage i tiden. Kikker lidt fortvivlet, ser i mørket en mørkere plet. Nu husker jeg. Man tisser på jorden over et lille udgravet hul.

Vi bliver budt på middag bestående af et stort fad med ris og kylling. Det er det bedste mad vi har fået på turen. Vi får hver en ske. Det normale er ellers at forme maden i små boller med højre hånd.. Vi drikker alle vand af samme kop. Der er vand nok i Gambia så det sparsomme service skyldes nok en rationalisering af arbejdskraften. Da kvinderne i hele Afrika normalt både skal stå

for alt husarbejde og det meste markarbejde og salg på markedet kan jeg kun bifalde ordningen. (og jo – jeg fik problemer med maven, men det er til at leve med). Vi sidder og snakker. Det officielle sprog i Gambia er engelsk og det gør at vi med de fleste kan få en samtale der også går i dybden og det er rigtig dejligt. Vi taler meget med en af sønnerne som har givet mange koncerter i uropa. Han fortæller om den kone der blev dræbt i en ulykke dagen før hun skulle rejse til deres bryllup. Vi har lige mødt ham og sidder og snakker sammen om meget personlige ting. En utrolig tryghed er til stede.

Jens og jeg havde en skøn ferie. Jens malede som besat og jeg kunne ikke lade være med at planlægge en evt. kommende studierejse. For nogen lyder det måske ikke som ferie, men det er det altså. Jeg kan mærke det på livsmødet.

Els
marts 2006